

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272). Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання. Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації проєкту Плану заходів буде здійснюватися Департаментом економічного розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації, який визначатиме перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати наступні заходи:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів, визначених Планом заходів);

- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз щодо зв'язку з реалізацією заходів, передбачених Планом заходів).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням Плану заходів;

- виявлення непередбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку Плану заходів, період його реалізації та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання визначених у ньому проєктів. Водночас вплив на довкілля проєктів, скерованих на досягнення цілей Стратегії, виконання яких передбачає проведення стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», будуть моніторитися окремо під час їх реалізації та після їх завершення.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Моніторинг наслідків виконання Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля (таблиці 9.1). Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Плану заходів є орієнтований (невичерпний) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений).

Таблиця 2.2. Рекомендовані показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

Компоненти довкілля	Індикатори	Одиниця вимірювання	Значення у 2021 р.	Цільові значення у 2027 р.
Атмосферне повітря	- кількість створених пунктів спостереження за станом атмосферного повітря в області	одиниць		2
Водні ресурси	- кількість об'єктів водовідведення, в тому числі каналізаційних очисних споруд, каналізаційних насосних станцій тощо, щодо яких здійснено будівництво/ реконструкцію, капітальний ремонт	одиниць		8
	- кількість об'єктів водопостачання, в тому числі водозабірних споруд, водопровідних насосних станцій, тощо, щодо яких здійснено будівництво/ реконструкцію, капітальний ремонт	одиниць		8
	- протяжність каналізаційних мереж, на яких проведено заміну/ремонт, капітальний ремонт	км		20
	- протяжність водопровідних мереж, на яких проведено заміну/ремонт, капітальний ремонт	км		20
	- кількість населених пунктів області, забезпечених централізованим водопостачанням	одиниць		92
	- протяжність водопровідних та каналізаційних мереж, на яких здійснено будівництво / реконструкцію	км		30
	- кількість комплексів водозабірних споруд, будівництво/реконструкцію яких здійснено	одиниць		2
	- кількість населених пунктів області, у яких впроваджено централізоване водопостачання та/або водовідведення	одиниць		9
Земельні ресурси	- площа відновлених екосистем	га		125
Території природо-охоронним статусом, об'єкти Смарагдової мережі*	з - частка територій та об'єктів природно-заповідного фонду у відношенні до площі регіону («показник заповідності»)	%		10
	- кількість розроблених схем екологічної мережі у територіальних громадах	одиниць		7
Рекреаційні зони та культурна спадщина	- кількість створених об'єктів туристичної інфраструктури	одиниць		10
	- кількість створених туристичних кластерів	одиниць		2
	- кількість музейних предметів, внесених до Реєстру Музейного Фонду України (забезпечення наповнення Реєстру Музейного Фонду України)	одиниць		250000
	- кількість виявлених та інвентаризованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини	одиниць		10
	- кількість виявлених та інвентаризованих об'єктів культурної спадщини (археологія, історія, монументальне мистецтво, архітектура)	одиниць		2167

Компоненти довілля	Індикатори	Одиниця вимірювання	Значення у 2021 р.	Цільові значення у 2027 р.
	- кількість виявлених та інвентаризованих об'єктів культурної спадщини (об'єктів архітектури та містобудування)	одиниць		667
Відходи	- кількість збудованих об'єктів оброблення відходів	одиниць		3
	- кількість встановлених контейнерних майданчиків, павільйонів	одиниць		616
	- кількість встановлених контейнерів для роздільного збирання	одиниць		2464
Здоров'я населення	- загальний коефіцієнт смертності на 1 тис. осіб наявного населення	осіб на 1000 наявного населення		2,4
	- загальний коефіцієнт народжуваності на 1 тис. осіб наявного населення	осіб на 1000 наявного населення		5,5
	- укомплектованість закладів охорони здоров'я лікарями	%		85
	- рівень охоплення навчанням для медичного персоналу щодо сучасних методик діагностики та лікування	%		не менше 80%
	- проведені кардіохірургічні оперативні втручання	одиниць		1920
	- проведені трансплантації	одиниць		12
	- рівень охоплення імунопрофілактикою відповідно до Календаря профілактичних щеплень в Україні за віком під час профілактики десяти інфекційних захворювань	%		91
	- рівень вакцинації серед цільових груп населення	%		95
	- кількість діючих мобільних вакцинальних бригад у віддалених населених пунктах	одиниць		3
	- кількість відкритих стаціонарних реабілітаційних відділень в закладах охорони здоров'я області	одиниць		3
	- кількість закупленого сучасного реабілітаційного обладнання	одиниць		15
	- кількість пацієнтів, які отримали реабілітаційну допомогу на базі реабілітаційних відділень у кластерних та надкластерних закладах охорони здоров'я	осіб		10500
	- кількість відкритих центрів ментального (психічного) здоров'я	одиниць		4
	- кількість закладів фізичної культури, оснащених спортивним інвентарем	одиниць		3
	- кількість учнів дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортсменів школи вищої спортивної майстерності, які займалися на спортивних об'єктах	осіб		9147

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширена шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов виконання Плану заходів.

Здійснення моніторингу впливів виконання Плану заходів на довілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить

своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на складові довкілля та здоров'я населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля під час виконання Плану заходів вказує на те, що загалом його реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельні ресурси, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, об'єкти культурної спадщини, систему управління відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Водночас під час виконання Плану заходів, в результаті моніторингу реалізації передбачених в ньому цілей, можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому випадку перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання Плану заходів для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати. Під час виконання Плану заходів будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Плані заходів проєктів. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з вихідними значеннями, з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями (визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку проєкту Плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки).

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднює один раз на рік орган виконавчої влади, який є відповідальним за розроблення документу державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за його виконанням (Департамент економічного розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації), на офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості CEO);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості CEO).

У разі виявлення систематичних відхилень від встановлених нормативів щодо складових довкілля рекомендовано здійснити аналіз захворюваності населення для виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення. Водночас доцільно використовувати також відповідні статистичні та звітні дані.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник повинен вжити заходів для їх усунення, а також розглянути пропозиції щодо внесення змін до Плану заходів для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Плану заходів вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджений документ державного планування, рішення про його затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища).
